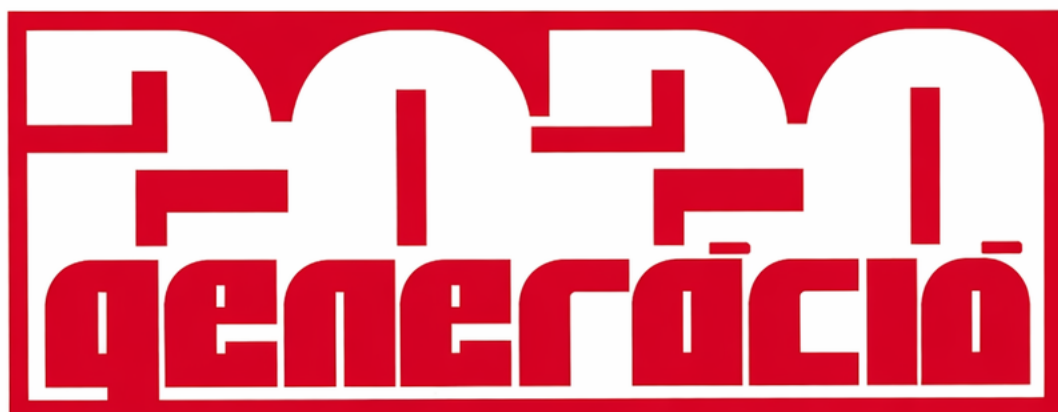

Mindeneken tool...

**Közösségi hálózatok és politikai tematizáció
az interneten**

Barkóczy Balázs
Balogh Róbert
Hampuk Richárd
Hegedűs Krisztina
Major Vera
Oláh György
Smidt Kriszta

Készült a

támogatásával

Baloldali alternatívák

Hálók álmodói - a Kapcsolat.hu története

Három éve, amikor még presztízs volt a iwiwen regisztrálni, s a magyar fiatalok többsége csak szájhagyomány útján értesült a facebookról vagy a myspace-ről, amikor még nem virágoztak a virtuális közösségi terek - viszont már kezdtek fölbomlni az egyéb találkozások, kapcsolatok -, viszont mindenki látta már a Mátrixot, de csak a legvadabbak borultak le az új japán filmek kibertér-varázsa előtt, amikor még csak kapisgáltuk, mit jelenthet a networking, a hálózatok új tudománya, kicsit megrettenve álltunk a globalizáció új nyelvjárásainak áradatában, úgy gondoltuk, hogy ez az újonnan megtapasztalt nyelv, a virtuális kultúra szépen lassan a maga természetességében be fog szívárogni hétköznapjainkba, jelen lesz társadalmi kapcsolatainkban, hamarosan megváltoztatja a világról és a társadalomról alkotott elképzelésünket.

Ha pedig a társadalmi kapcsolataink, az életvitelünk ilyen forradalmi változáson megy keresztül, akkor ez nem fogja érintetlenül hagyni a politikumhoz, a politikai rendszerekhez, magukhoz a politikusokhoz fűződő viszonyainkat - gondoltuk. S az elmúlt évek tapasztalata bebizonyította: igazunk volt. Még akkor is, ha Magyarországon az online politikai véleményformálás, mozgósítás még mindig csak gyerekcipőben jár. Még akkor is, ha mi voltunk az elsők - ennek minden előnyével, s a tapasztalatlanságból adódó hátrányával.

Tudtuk, éreztük, hogy a virtuális tér olyan politikai szocializációs, kommunikációs csatornát jelent, ami kilép a korábbi megszokott sémákból, ami azok számára, akik képesek ezt használni, hihetetlen versenyelőnyre transzformálható a többi, hagyományos kommunikációba ragadt "ellenfeleikkel" szemben. Ennek szellemében kezdtük három évvel ezelőtt kutatni a nemzetközi közösségi oldalak felépítését, vonzerejét, tanulmányozni a működő alkalmazásokat, felfedni a titkot: mit használnak szívesen az adott weboldalra látogatók, s mely alkalmazások nem érik el céljukat.

A mi ideánk alapvetően nem változott: azt gondoljuk, hogy beszélgetések, viták révén lehet eljutni a tudatos választásig - a politikai dimenzióban is. Az

internet mára az egyik elsődleges hírforrássá nőtte ki magát a rendszeres felhasználók körében, s ez a megállapítás nem pusztán a hírek, a tények világára vonatkozatható. Ugyanúgy információ számunkra, hogyan fogyókúrázik a másik, mit olvas, melyik filmet szereti - még akkor is, ha a valóságban esetleg nem is ismerjük. Mások tapasztalatai, véleményei legalább olyan erősen befolyásolják a világról alkotott képünket, mint a saját magunk által megtapasztalt jelenségek, összefüggések. Maga az internet, s elsősorban a közösségi terek, kibővítik a tapasztalatszerzés lehetőségét, színesítik az emberi kapcsolatokat, racionalizálják, kereshetővé és szűrhetővé teszik a beáramló információk végtelenségét. [Fritz Machlup első tanulmánya óta (1962) rengeteg kutató vizsgálja, elemzi és értékeli az információs társadalom legfőbb tulajdonságait, attribútumait. Az "új" paradigma képviselői között abban nincsen vita, hogy jelen társadalmunkban az információ hatalmi tényezővé vált, azaz, azé a hatalom, aki birtokolja és elosztja a társadalom egyes rétegeiben felgyülemlett információt, tudást. Manuel Castells (2000) még tovább görgeti az elméletet a hálózatok speciális dinamikájával, működésével foglalkozó tanulmányában, újrafogalmazza a tereket, az információs csomópontokat, s rávilágít ezek instabil struktúrájára.]

S visszatérve az előző gondolathoz: a közösségi terek bevezetése a politikába éppen azok szocializációs tulajdonsága miatt kiemelten fontos. Hiszen attól, hogy az élet több kérdéséről lehetőségünk nyílik eszmét cserélni, hitelesebbé válunk egymás számára. Ha több kérdésben hasonló nézeteket vallunk, elkezdődhet egy közös fejlődés, gondolkodás - a közélettről is.

Amikor a Kapcsolat.hu-t megálmodtuk, olyan szocializációs közösségi oldalt képzeltünk, mely elsősorban a fiatalok politikai érdeklődését növeli, kilendíti őket ebből a minden pillanatban tapasztalható közéleti apátiából - apellálva arra a prekonceptióra, hogy az alapvető, ösztönös kíváncsiság és nyitottság egymás iránt majd felkelti az érdeklődést a politikai élet eseményei iránt is. Ezen az úton döcögünk előre, hiszen az elmúlt két év tapasztalatai nem igazolták teljes mértékben várakozásainkat. De legalább az álom szót sikerült ez úton visszafoglalni a bitorlólóktól.

A kezdet

Ahogy arra már utaltunk, az online közösségek jellemzőinek kutatását 2005-ben kezdtük el, angol, német és francia weboldalakat elemeztünk. Az első időszakban még elsősorban civil szervezetekre koncentráltunk, azonban viszonylag hamar úgy döntöttünk, érdemes kitágítani a vizsgált közösségek spektrumát: az analizált alanyok köre innentől már a politika dimenziójában szerveződő virtuális közösségekre is kiterjedt. Megnéztük a nemzetközi civil szerveződések online technikáit, és kutattuk, hogy a politikai pártok, szerveződések hogyan használják ki az internet és a technika adta lehetőségeket. Egy év munka után abból az aspektusból rendszereztük és értékeltük a tapasztalatokat, hogy hogyan hasznosíthatná a magyar baloldal ezeket az eredményeket. Így készült el a hazai közéleti közösségi oldal első koncepciója.

Ezzel egyidőben a Táncsics Alapítvány elkezdte saját közösségi-kommunikációs hálózatának alapjait építeni, ugyan nem virtuális, hanem a valóságos térben. Így nem volt nehéz összefogni a két koncepciót: Baja Ferenc szakmai vezetésével elindult az első magyar online közösségi tér a megvalósítás útján.

Az online terek

2006-ban az online közösségekre az általánosság volt jellemző - ami egyébként túlnyomórészt még ma is megfigyelhető. Magyarországon gyakorlatilag nem volt példa arra, hogy egy speciális közösség értékek mentén szerveződjön online, web2-es technikákkal. Nemzetközi példák már inkább akadtak erre, s hatalmas népszerűségnek örvendtek. A legátgondoltabb, legprofesszionálisabban felépített közösségi tér ekkor a vizsgáltak közül a www.bbyo.org volt, amely vallási értékek és generációs szempontok mentén szerveződött. A web2 népszerűségének köszönhetően az általános közösségi terek robbanásszerűen szaporodtak, és váltak tömegessé, így azt láthatjuk, hogy az új közösségi terek létjogosultságukat ma már csak az értékek mentén való szerveződéséből

nyerhetik. Ezen a téren, a specializációban viszont még gyakorlatilag mindig van szabad kapacitás.

Célok

Megfigyeltük, hogy a nemzetközi politikai térben a közéleti oldalak a klasszikus web2-es alkalmazásokat nyújtották, kevés példa akadt arra, hogy célzott, speciális modulrt rendeltek volna hozzá a kialakított terekhez.

Ezért olyan online közösségi teret kívántunk létrehozni, ami kifejezetten a közélet, politika kérdéseiben ad lehetőséget a vitára. Olyan típusú közösséget céloztunk meg megalkotni, ami túllép a napi politikai csatározáson, és értelmes, kulturált vitának biztosít felületet. Kezdetektől fogva nyitott vitatér kialakítása volt a cél, ügyelve arra, hogy lehetőleg ne záruljon be egyik oldal mentén sem. Vulgárisabb fordulattal élve úgy fogalmaznánk: be szeretnénk volna temetni a valós árkokat - a virtuális térben.

A klasszikus vitatereken túl - fórum, blog, szavazás - ezért rendeltünk az oldalhoz egy saját kampány-modult. Az volt a célunk, hogy lehetőséget adjunk felhasználóinknak, hogy kiállhassanak egy-egy ügyért, azokért, amiket magukénak érznek, aktívan részt vehessenek kisebb-nagyobb kezdeményezésekben (például környezetük megszüpítésében), a közös értékeket és célokat vallók könnyedén megtalálják egymást, és elindíthassák önmagukat a szerveződés útján. Ezt ma úgy hívjuk: öngondoskodás. A Kapcsolat.hu azért jött létre, hogy erősítse az állampolgárok öngondoskodó-attitűdjét, cselekvési szándékát. És nem feltétlenül a politizálás elsődleges jelentéstartalmát értve ezen.

Másik nem titkolt célunk ezzel az volt, hogy lehetőséget adjunk a közösségek önálló szerveződésének. A Kapcsolat.hu mindig is egy eszköz kívánt lenni, amely segíti a civil szerveződéseket. Az oldal 95%-a a felhasználó által töltődik tartalommal - cselekvéssel és szervezéssel.

Az önszerveződésnek számos lehetőségét biztosítottunk: interaktív eseménynaptárt terveztünk, amelyre 2007-ben a politikai közösségi oldalakon nem volt példa, és az általános közösségi oldalakon is csak elvétve lehetett ezt a funkciót megtalálni. Az interaktív naptár olyan közösségi funkció, melynek

segítségével a szerveződő közösségek elkezdheték önálló életüket. Ezt a funkciót a 2008. novemberi verzióváltásnál alapjaiban átírtuk, így egy sokkal hatékonyabb, szerethetőbb modult biztosítottunk felhasználóinknak.

Kezdetől tudtuk, hogy elérkezik az a stádium, amikor majd különböző felhasználói szinteket kell létrehoznunk, hiszen egy "valós" közösségben sem lehet azonos jogosultsága annak, aki érdeklődik, és annak, aki sokat tesz a működésért. Kezdetben nem voltak regisztrációs szintek, hiszen még mi sem láttuk, mi mentén kell majd meghúznunk az egyes szintek határait, és példát sem találtunk erre, így tapasztalataink sem voltak.

A portál céljai között szerepelt az is, hogy a választókat (vagy a potenciális/leendő választókat) összekössük a döntéshozókkal. Ennek érdekében meg kellett teremteni a lehetőséget arra, hogy itt legyenek azok is, akik a közéletet tematizálják, akik az életünket alakítják. Már 2007-ben tudtuk, hogy egy virtuális irodaház keretében a képviselőt a felhasználóval össze fogjuk kötni, de ennek mikéntje, rendszere és módja akkor még nem volt egyértelmű, hiszen mások korábbi tapasztalataira e kérdésben sem támaszkodhattunk.

Megvalósítás

2007 februárjában kezdődött el az oldal leprogramozása: augusztusban indult el a tesztverzió, szeptemberben nyitottuk meg az oldalt, úgy, hogy ekkor gyakorlatilag bárki beregisztrálhatott. Viszont a rendszer még teljesen zárt volt: a híreken kívül minden más tartalom megtekintése regisztrációhoz volt kötve. A regisztrációhoz akkor még nem volt elég egy e-mail cím, és egy jelszó. Életkor, megye, város, nem, magamról mező, hitvallás, politikai orientáció kitöltése volt szükséges. Ez egészen 2008 májusáig volt így.

2008-ban már láttuk, hogy nem lehet elkerülni az oldal kinyitását, hiszen ha valóban közéleti vitát szeretnénk, akkor a nyitás minden értelmében és szegmensében nyitnunk kell. Ezt erősítette meg a Gyurcsány-blog átköltözése. 2008 áprilisában eldől, hogy a miniszterelnök blogja a Kapcsolat.hu-n kap új otthont. Ezzel együtt döntöttük el, hogy az oldal - a felhasználók adatlapjait kivéve - minden tartalmát kinyitjuk. Új dizájnnal, nyitott tartalommal, és már a nálunk íródott Gyurcsány-bloggerrel kezdtük el a májust. A Gyurcsány-blog

átjövetele a regisztrálás megkönnyítését is magával hozta, hiszen korábban az amőbán egy e-mail cím és egy felhasználónév is elég volt - s ehhez nekünk is igazodnunk kellett. Májusig 3000 regisztrált tagunk volt. Ez a nyitás után két hónap alatt 8000-re kúszott fel.

A közelmúlt

A könnyebb regisztrációt, a tartalmakhoz való egyszerűbb hozzáférést a felhasználók többsége is pozitívan fogadta, az oldal látogatottsága háromszorosára nőtt. Ezzel együtt természetesen azok a problémák is előjöttek, amelyekre áprilisban már számítottunk.

Egy erősebb regisztrációjú, "tartalmilag" zárt közösség fellazítása esetén nyilvánvalóan kellett számolnunk a negatív következményekkel is: azok, akik korábban regisztráltak, jogosan támasztották azt az igényt, hogy olyan felhasználók, akikről szinte semmilyen információjuk nincsen, ne tudják ugyanazokat a funkciókat használni, mint azok, akik korábban minden kért adatot megadtak magukról. Hiszen a közösségi oldal lényege az ismerkedés, egy nicknév pedig ehhez túl kevés.

Ezért kidolgoztuk az oldal új jogosultsági szintjeit: jelenleg 5 felhasználói szint van az oldalon.

Látogatók: azok, akik nem regisztrálnak be, csupán böngészik az oldalt. A rejtett tartalmakon, és az adatlapon kívül mindent látnak, viszont semmilyen interaktív funkcióval nem rendelkeznek, és nem is hozhatnak létre tartalmat.

Érdeklődők: azok, akik csak nicknevet és e-mail címet adtak meg, a Gyurcsány-bloghoz tudnak hozzászólni, illetve a fórumot vehetik igénybe. Levelet kaphatnak, válaszolhatnak rá, de nem nézhetnek meg adatlapokat, ismerősöket nem jelölhetnek, hiszen egy közösségbe való belépés "etikai" feltétele a bemutatkozás.

Tag: azok a felhasználók, akik többet árulnak el magukról (név, életkor, nem, tartózkodási hely, magamról mező), az irodaház és a rejtett-zárt funkciókon kívül

mindent igénybe tudnak venni. Az irodaház tartalmait megtekinthetik, de nem válik az irodaház számukra interaktívvá.

A Kapcsolat szint a felhasználók számára a legmagasabb szint. Ők azok, akik megadják lakcímüket, mobilszámukat és hitvallásukat. A lakcím alapján - ami nem publikus - a rendszer összeköti őket az egyéni választókerületi képviselőjükkel. A mobilszám bekérésével pedig egyrészt a többszöri regisztrációt igyekszünk csökkenteni, másrészt meggyőződünk arról, hogy valós személy van a regisztráció mögött. A felhasználó ugyanis SMS-ben kapott kóddal aktiválhatja ezt a szintjét. Ezért "cserébe" a felhasználó minden interaktív funkciót igénybe vehet a képviselővel, valamint a rejtett és zárt közösségek is megnyílnak előtte.

A Politikus szint azokat jelenti, akik képviselőként vannak a rendszerben, ők nyitnak irodát a Virtuális Irodaházban. Az imént leírt rendszer bevezetése 2008. november 15-én történt.

Virtuális irodáink

2008. december 1-én készült el az irodaház. Amint már említettük, az volt a célunk, hogy a felhasználókat összekössük a képviselőkkel. A rendszerben a képviselők választókerületi alapon nyithatnak irodát. Az irodában minden web1-es és web2-es funkciót biztosítunk a képviselőnek önmaga és munkája bemutatására. Itt lehetősége nyílik arra - a formális kereteken túl -, hogy lazább, emberközelibb módon mutassa meg magát választóinak.

A képviselő azt a funkciót használja, amit szeretne. Nincs rákényszerítve, hogy minden funkcióval éljen. Ha a híroldal szimpatikus számára, azt használhatja, ha inkább blogolna, interaktív funkciókat venne igénybe, lehetősége van rá anélkül, hogy a nem használt funkciói üresen tátonganának. Az irodákban vita modul indítottunk: a képviselő egy-egy javaslat, ügy kapcsán vitát indíthat, rövid leírással, dokumentumok csatolásával a felhasználók érveit, ellenérveit gyűjtheti össze, amihez természetesen fórumot is csatolhat, hogy

részletes vitának is teret adjon. A képviselő a témához adott válaszokról (egyetérttek/nem érttek egyet) grafikus kimutatást kap.

Mint a többi felhasználónak, neki is rendelkezésére áll a kampány modul, aminek segítségével lehetőséget adunk, hogy egy-egy ügyért kiálljon, azokhoz támogatókat szerezzen, és a támogatókat közösségbe szervezze.

A legfontosabb funkció mégis a felhasználó és a képviselő összekötése: a választók adatait természetesen a képviselő nem látja, de azt tudja, hogy kik azok, akik a választókörzetéhez tartoznak. A felhasználó bármikor kapcsolatba léphet képviselőjével, ugyanígy a képviselő is ezt megteheti virtuálisan, bármikor.

Kapcsolat-korfa

Előjáróban jegyezzük meg: a korfánk rendszeresen hullatja leveleit. Késő ősz van nálunk. Annak ellenére, hogy a kapcsolat.hu-t egy lelkes, néhány fős fiatal csoport hozta létre, az motiválta munkájukat, hogy a politikától elfordult fiataloknak megmutassa, van példa a demokratikus, kulturált vitára, a közéleti témák értelmes megvitatására, nem sikerült ezidáig átfesteni a szocialista párt egyéb fórumain tapasztalható szimpatizáns-környezet életkori mintázatát.

Konkrétabban: a felhasználók életkori megoszlása az MSZP szimpatizánsainak sajátosságát követi. A 40 év fölöttiek aránya túlnyomó, s a legaktívabb felhasználók is a szépkorúak köréből kerülnek ki. Jellemző, hogy a legaktívabb felhasználók politikailag zárják az oldalt, tehát kevésbé toleránsak a kritikus véleményekkel szemben. Viszont az észszerűség, a célok és a jelenlegi társadalmi attitűd, a depolitizáltság egyértelművé teszik: elengedhetetlen a nyitás. Szükségszerű, hogy megtaláljuk a kulcsot a társadalom, s elsősorban a fiatalok "kapujához".

Tervek

Arra jutottunk, hogy politikán túlmutató, szerethető, humoros, érdekes, színes környezetet kell kialakítani, hogy ezek biztosítsák a fiatalok számára az otthonos környezetet. Ezért kívánjuk az oldal szórakoztató funkcióját fejleszteni. Újrágondoljuk a dizájnt és egyszerűsítjük az oldal struktúráját. Látjuk, mennyire megnehezíti a felhasználók életét ez a sokféle tartalom, igyekszünk elhúzódni a tiszta, minimaldizájn és a könnyen átlátható tartalomkezelés felé, hiszen az elmúlt másfél év alatt annyi új szolgáltatás épült be a rendszerbe, hogy érdemes újrakonstruálni a közösségi oldal szerkezetét.

A Kapcsolat.hu azonban - s ezt hangsúlyoznunk kell - egy kommunikációs csatorna, olyan eszköz, mely csak akkor tud jól és hatékonyan működni, ha saját filozófiáján túl (amelynek része, hogy a politikáról folyó diskurzust nem irányítja, nem tematizálja, hanem teret biztosít neki) mögötte áll egy politikai akarat, szándék és cél. Akarat arra, hogy a baloldal új választókat találjon, becsatornázza a fiatalokat saját szervezeti rendszerébe. Szándék, hogy a szimpatizánsokkal folyamatosan tartsa a kapcsolatot. ... És valamiféle cél, amit fordíthatnánk üzenetnek is. Mi lehetnének a galamb, ráadásul a modern, gyors és szimpatikus fajtából. De nem lehetünk sem a feladó, sem az üzenet. Mégcsak a címzett sem.